Број 26. У Новом Саду, у уторак 5. фебруара 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „За таве“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Решавање војничких питања на догледу.

Кад је после дуге борбе између мађарске коалиције и краља склопљено примирје, утаначено је, да се војничка питања не решавају све дотле, док се не уведе опште бирачко право Како гласи тај уговор у целини, не зна се ни данас тачно у појединостима. Али зна се, да се коалиција обвезала, да не потеже питање о мађарској команди у војсци, а зато опет коалиција није дужна да изгласа већи број војника, нити да за оружање дозволи више од 400 милијона круна. Но откако је војни министар захтевао, да се официрима повећа плата, почело се озбиљно расправљати и о војничким питањима Векерле и Апоњи изјавили су, да не стоји као да се под садашњом владом не би могла решити и војничка питања. Шта више садашња влада би вољна била да се упусти и у решавање тих питања, ако би краљ вољан био да задовољи мађарске захтеве.

Официри су незадовољни, што угарска делегација неће да пристане на повишење њихових плата Покушај аустријске делегације да лукавством изведе повишење официрских плата пре него што се реши о судбини осталих војничких питања, осујећен је услед одлучног отпора Кошутове странке. У официрским круговима појавила се струја која тражи, да се једном реше сва та питања, јер то захтева не само њихов интерес, него и углед Аустро Угарске. Међу тим угарски политичари дају изјаве у којима се истиче потреба за решење ових питања у интересу војске. Садашња саборска већина вољна би била, да и пре уважања општег бирачког права стави на дневни ред војничка питања, ако се испуне мађарски захтеви.

Политичке прилике између Беча и Будимпеште добивају дакле други вид Бечу је преко потребно повећање војске већ и обзиром на најновију спољну политику. Обрт у руској политици на Балкану може довести и до сукоба са Аустро Угарском Зато је повећање војске сада прешна потреба Не може се чекати на увођење општег бирачког права. Мађарске странке опет већма би воледе, да се војничко питање реши сада, док су оне тако јаке у угарском сабору. Ко зна, како ће изгледати нов сабор и хоће ли хтети, да тражи оно, што тражи мађарска коалиција Кошутова странка има свог нарочитог интереса, да реши војничка питања Док се та питања не реше, она не може да прими владу сама без осталих странака. Она хоће као већина да прими владу и да свој уплив у државној политици потпуно обезбеди Решењем војничких питања уклоњена би била и последња сметња за њено потпуно измирење са краљем.

Настаје дакле питање, хоће ли краљ пристати да даде какве уступке и хоће ли ти уступци бити такови, да се њима може задовољити Кошутова странка Ако се нађе излаз за решење ових питања, онда ће у унутарњој политици настати велики обрт И Беч и Мађари имају дакле разлога, да се војничка питања реше. Официри ће пак и сами настојати, да се што пре реше, јер се води реч и о повишењу њихових плата За кратко време видеће се, је ли могуће да се та питања реше и пре уважања општег бирачког права.

Железница преко Србије и Старе Србије на Јадранско море.

Београдски листови пишу о тој железници, а минисар председник Пашић изјавио се о њој дописнику „Нове Слободне Пресе“. Из свега тога износимо ово:

Да би развила и појачала своју економну моћ, Србија је почела да ради на проширењу своје железничке мреже. У плану је већ ранијем и веза Србије са Јадранским морем нормалном железницом која би полазила од доњег Дунава, границе румунске, па тимочком долином на Ниш, а одатле топличком долином на Мрдаре, тачку на српско турској граници, па турском територијом преко Приштине и Призрена изашла на Санђовани ди Медуа ка Јадранском мору. Један крак те железнице могао би ићи и на Улцињ или Бар. У намери је и веза од Ужица преко Мокре Горе на Сарајево—Дубровник. Ова је пруга споредног значаја, пошто је уског колосека.

За ону прву, дунавско јадранску пругу, српска влада је покушавала, да добије од Порте потребну дозволу, али је она одлагана на позније време

Како је сад Порта одустала од свог пређашњег држања и пристала да даде везу аустро-угарским железницама преко Сарајева, Новог Пазара на Митровицу и Солун, оправдана је нада, да ће Порта дати везу и српским железницама преко турског земљишта са Јадранским морем, тим пре, што би та веза имала чисто економско трговински карактер.

Сем тога не могу се заборавити и превидети ни ове важне околности: Прво, 38. чланом берлинског уговора, а затим специјалном српско-аустро угарском конвенцијом о источним железницама, — Србија је обвезана била да сагради железнице од Београда преко Ниша к Солуну и од Београда преко Ниша к Цариграду, јер те пруге иду пространим и плодним долинама и везују Беч и Пешту најкраћим и најподеснијим путем са Солуном и Цариградом Поред тих међународних обавеза, по којима је Србија била дужна да сагради поменуте железнице у извесном року, дошла је и конвенција à quatre, која је ујемчила саобраћају Западне Европе са Источном најповољније услове, јер су четири државе заједнички утврдиле тарифе за међународни саобраћај

Међутим нова железница која би ишла од Беча—Пеште—Сарајева на Нови Пазар и Митровицу, пролазиће кроз врло тежак планински терен, који је при том и врло сиромашан, а много је дужа од постојећих источних железница. Ево доказа у броје-

ПОДЛИСТАК.

АРХИМАНДРИТ ИЛАРИЈОН РУВАРАЦ.

(Нови прилози за његов животопис.)

VII.

Рајић није дакле своју историју без избора писао, у свашта веровао и без сита остављао. Али с друге стране не ваља заборавити наиме када је он живео, у каквим је приликама одрастао и колики је онда, када је он писао, *био научни видик* не само код нас Срба, него и код других народа. Видели смо да 120 година касније ни Иларијон Руварац није имао уза се све што је историку нужно. Сам Јован Радонић то признаје, довијајући се свакојако, да та признања умањи. А онда не ваља из вида изгубити, да Рајић у *српској књижевности оног доба стоји сам.* Нема предходника, на које би се могао позвати или угледати. Он је истина имао хронику Бранковићеву пред собом и њоме се више него што треба користио, али шта му је то могло помоћи, када ни други извори нису били бољи. За Бранковића је Рајић рекао да је »подражатељ« архиепископа Данила (II. 415.), а овом пребацује да не зна вредност хронологије (II. 428.). Но он не пребацује само недостатке овима, него и другима. На много места он износи шта је један а шта други ауктор рекао, истиче противности у оном што приповедају, и из више становишта покушава да пронађе истину. Где се старији писац служи очитим неистинама или претеривањем, ту Рајић не иде за њима. Бивало је више пута, да је невероватно причање прогласио као смешну скаску и одрекао јој и веродостојност и озбиљност, »...что таковое описание ест простаја скаска кромје всјакых доказателств простотје предлагаемја«, (вели он II. 287.). А одмах на идућој страни додаје: »Већ свјет нијејши неглуп и подобним повјестем смјеетсја и за басн почитавати обиче...« На другом месту додаје, да све треба испитати. »Того ради требје ест о том прилежно испитати...« (II. 365.).

На неброј места бори се Рајић са собом, са изворима, протусловљем у њима, Орбином, Дифреном, Бранковићем и другима, *не могући у траг шта му управо оскудева да историју напише.* Он види неке недостатке, али не може да разабере, да су то недостатци критике, која је за историјографију нужна и која је темељ сваке историјографије. У његово доба пак критика није била један део науке. *Отуд долази, да нас Рајић приводи догађајима које описује, а не изворима из којих полазе, дочем Руварац читаоцу приказује само изворе* — Руварац је према томе исправљач Рајића, у чему му је помогла критика и помоћу које је једино могао исправљати. Он је у исто време и исправљач свих српских извора, који слове и бележе о догађајима прошлости, *каравно у колико му је исправљање за руком пошло,* и у колико је записано било право схваћено и приповедано.

Између Руварчевог рада и Рајићевог *очевидан је конекс* у колико први на пољу историјографије врши детаљну радњу, дочем је Рајић вршио крупнију, како горе рекосмо секиром, из кога је Руварац имао суптилнији, *за српску историјографију до њега недовољно познат посао да изведе.* У једном разилазе се обојица. Рајић је са својим предметом срастао. Он је у њега продро и за њега живео. *Он не би могао другу историју писати, него само словенских народа.* Руварац са својим предметом нема сродства. Он би могао писати и историју Шпаније или ону Марока. Њему је предмет све једно. *Он пише историју ради прошлости.* То је такозвана *историчка школа* и као наука: *историзам. Рајић је писао за садашњост,* за своју садашњост и сваку садашњост. Историзам или историчка школа држи да је објективна, не лична и да јој је само истина пред очима и на срцу. *Како је код Руварца тај историзам прешао видели смо најбоље.* Она, која хоће читаоцима и народу, коме проповеда, да користи, то је *утилитарна школа.* Рајић је писао своју историју у намери, да отуд буде користи. То Руварац није хтео. Његов ученик Радонић овде се с Руварцем разилази. Он жели да се историја пише: »да изчезну празне декламације о нашој прошлости и наступи поуздано знање *као сигуран регулатор за будућност!...*“

Тиме, да богме, нисмо исцрпили све, што се даје о Рајићевој критици, спреми и методу рећи. Код њега је историјографија у повоју и нити може бити говора о оној нити о правој критици. Али тек је он први приказао народу његову прошлост и ако је овај приказ био непотпун и оскудан. Колико је љубави према

ЗА МОЈУ

ШПЕЦЕРАЈСКУ И ДЕЛИКАТЕСА ТРГОВИНУ

потребујем једног млађег и солидног

ПОМОЋНИКА

С. СЕКУЛИЋ
Карловци.

140 1—3

ТРЕБАМ

семена граорице (виће)!

Ко има да прода преко једног вагона, чисте без зоби и смеше, од године 1907., нека пошаље понуду до 1. марта н. г. са ознаком цене на адресу:

Rad i Pazar 21. Postrestante
Ruma.

127 1—4

„Српско Братство“

једина је задруга, која поред исплаћивања посмртнине од 1.000 или 2.000 круна води бригу и о сирочади. Срби родитељи, ма које вјере били, будите што прије редовни чланови; а имућни се Срби моле, да буду пријатељи српске сирочади, па да се упишу за добротворе (који само једном плате 100 круна) или за подупираче (који сваке године плаћају 6 круна). Уписе прима Управа (Zagreb, Ilica br. 7.), а и повјереници, гдје их има.

12 16—50

За комисионо стовариште

ШИВАЋИХ МАШИНА, БИЦИКЛА И ГРАМОФОНА

требам

КОМПАНИСТУ

без новаца.

Дотични треба да је добар продавац. Путници (агенти) исте струке имају првенство

Писмене понуде слати на

128 2—3 **Жарка Малетина**
Вел. Кикинда.

Kihirdetés.

Az ujvidéki anyakönyvi kerület alulirott anyakönyvvezető kihirdeti, hogy:

1. Ljubojevics Dömjén, ki családi állapotára nézv: özvegy és a kinek vallása: gör kel, állása (foglalkozása): vendéglős, lakóhelye: Belgrád, születési helye: Senista, születési ideje: 1865. márczius 30. napja s a ki néhai Boriszlav Lybojevics és néhai Csorbics Flóra fia

2. Pekánovics Mária, ki családi állapotára nézve: hajadon és a kinek vallása: róm. kath., lakóhelye: Ujvidék, születési helye: Ujvidék, születési ideje: 1880 augusztus 30 napja, a ki néhai Pekánovics Péter és Vidák Francziska leánya, egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valame y törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy ezt alolirott anyakönyvvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési hely községi elöljárósága (illetőleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetés a következő helyeken kell teljesíteni, u. m: Ujvidék és Belgrád a „Zasztava“ czimü lap utján.

Kelt Ujvidéken, 1908. évi február hó 14. napján.

Profuma
anyakönyvvezető.

Објава.

Потписани матричар матричарног звања у Новом Саду објављује, да:

1. Дамјан Љубојевић, који је по породичном стању удовац, грчко-источне вере, по занимању гостионичар, станује у Београду, рођен у Сеништу 30. марта 1865., син пок. Борислава Љубојевића и пок. Флоре Чорбић и

2. Марија Пекановић, која је по породичном стању неудата, римокатоличке вере, станује у Новом Саду, рођена у Новом Саду 30. августа 1880., која је кћи покојног Петра Пекановића и Францишке Видак, намеравају да у брак ступе

Позивају се сви они, који знају за какву законити препреку против овога брака да то пријаве потписаном или општинском поглаварству где ће горња објава обнародована бити.

Ову објаву треба обнародовати на овим местима, као у Новом Саду и Београду преко листа „Заставе“.

У Новом Саду, 14. фебруара 1908. год.

Профума
матричар.

189 1—1

ЈЕДИНА ВЕЛИКА СРПСКА ТРГОВИНА

ПОСЛОВНИХ КЊИГА ЗА НОВЧАНЕ ЗАВОДЕ, ТРГОВАЧКЕ КУЋЕ И Т. Д. И Т. Д.

МИЛАНА ИВКОВИЋА

НОВИ САД (Ujvidék)

Кошак главне и дунавске улице

препоручује своје велико стовариште готових од најмањих до највећих **књига и зготовљава сваку пословну књигу по нарочитом ра теру и жељи. Даље артије, коверата у свакој величини и каквоћи, изврсног мастила, прави енглески пера, оловака. Шанон-Регистера, Шапирограф-апарата** за снимање писама и т. д., **мастионица, правачника и све остале приборе за канцеларије по најјефтинијој цени.**

Израђује **све могуће штампарске послове** са врло **укусном израдом** и са **најновијим** словима и шарама, као брифпапира, коверата карата посетница, позивница, **акција** и т. д. по цени јефтинијој него игде.

47 11—50

IV.

ЗАВРШНИ РАЧУН

СРПСКЕ ТУРИЈСКО-НАДАЉСКЕ ЗАДРУГЕ

ЗА ПОТПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

у Турији

за 1907. годину.

Рачун изравнања

Дугује. Потражује.

ИМАЊЕ		Круна	п.	ДУГ	Круна	п.
Благајна — — — —		4575	95	Уплате честица — —	33843	40
Менице:				Преносна кам за 1908. г.	1685	22
у портфељу — — —		212045	-	Меннце у реесконту —	113225	—
у реесконту — — —		113225	-	Улози — — — —	176099	19
Хипотекаран зајам — —		200	—	Брисане честице — —	7	60
Дужници по тек. рачуну		703	75	Стални резервни фонд —	246	77
Залоге — — — —		20	—	Резервни фонд — — —	436	77
Намештај — —	767·72			Дивиденда:		
по отпису 20%	167·72	600	—	за 1905. год. — —	555	32
Тисканице —	541 20			за 1906. „ — —	2624	-
по отпису 20%	101·20	440	—	Чист добитак — — —	5795	03
Предујмове — — —		2708	60			
		334518	30		334518	30

Рачун губитка и добитка

Дугује. Потражује.

РАСХОД	Круна	п.	ПРИХОД	Круна	п.
Камате:			Пренесена камата из 1906.	609	76
улога — — — —	7443	91	Камата од меница — —	22400	44
реесконта — — —	8095	02	„ „ предујма —	132	30
Порез:			„ „ хипот. зајма —	16	—
држав. пореза за г. 1907.	432	65	„ „ залога — —	3	06
друмарине „ „ „	17	92	Затезне камате — —	10	40
% на исплаћене камате —	487	12	Банк.-провизија — —	3116	20
пристојба тргов. комори	6	96			
болничка прореза —	17	25			
прирез на I. коло честица	127	50			
Плате — — — —	2434				
Отпис:					
од инвентара 20% —	167	72			
од тисканица 20% —	101	20			
Станарина — — —	312	—			
Милостиње — — —	5	—			
Разни издатци:					
(огрев, осветљење, подвоз, дневнице, поштарине и др.) — — —	944	88			
Чист добитак — — —	5795	03			
	26388	16		26388	16

У Турији, 31. децембра 1907. год.

Миша Грујић с. р., благајник. **Василије Јојкић** с. р, председник. **Крста Малеташки** с. р., књиговођа.

ЧЛАНОВИ УПРАВЕ:

Милан Јојкић-Тимин с. р., *Милан Гашнов* с. р., *Илија Вујин* с. р., *Чедомир Јојкић* с. р., *Милан Јојкић-Николин* с. р., *Обрад Медурић* с. р., *Стеван Кекезовић* с. р., *Стеван Букинац* с. р., *Стеван Петровић* с. р, *Тоша Новаков* с. р.,

Са главним и споредним књигама сравнили и у реду нашли.

У Турији, 6. фебруара 1908. год.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Божидар Ђисалов с. р., *Лазар Јојкић-Манојлов* с. р., *Никола Мићашевић* с. р., *Рада Јојкић-Урошев* с. р., *Урош Пантић* с. р., *Милан Костић* с. р., *Иван Малешевић* с. р,

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.

Отаџбина и народ неће додуше пропасти, ал' губитци од тог чуда и покора биће големи и можда ненакнадиви

Ову опомену посвећујемо нарочито изборницима у оним котаревима које хоће да усреће близанци: Гигерл Николић те фалзификатор краљевих речи и безобзирни кортеш са краљевом особом, шарлатан Бадај.

Ми смо своје рекли.

Изборна борба у Хрватској и Славонији.

Из моровићког среза нам пишу: — Наш кандидат Павле Баришић обишао је скоро цео наш срез те је свугде најлепше примљен, а његов програм одушевљено поздрављен. То у осталом није ни чудо. Паја Баришић је озбиљан раденик, који је оседио у поштеном раду за народ овога краја, коме је он силна добра учинио, а учиниће и у будуће све оно, што може да буде. Самосталски попови укукли се у мишије рупе, виде, да ће остати на биралишту сами без народа, јер их је народ провидио. Уз самосталске попове се бори за неозбиљног самосталског кандидата само још жупник Микић у Моровићу, и вођа коалиције у моровићком котару Густав Горшетић, трговац садрвима у Моровићу. Иде човек од села до села и само се клања по сокаци лево и десно, свет му се смеје и нико уз њега не пристаје. А како тај вођа коалиције мисли о српским захтевима, нека послуже ове његове речи. У већем друштву повела се реч о равноправности ћирилице са латиницом и о равноправности српске заставе са хрватском. На те оправдане српске захтеве обрецнуо се вођа хрватско-српске коалиције и главни кортеш дра Душана Поповића у моровићком котару овако: Каква ћирилица, цео паметни свет пише латиницом, а српску заставу Хрвати никада неће признати. Када самосталци сами називају српске захтеве дрском, а Српство излишном ствари, онда није чудо, што Хрвати у коалицији овако презиру српске захтеве и што им се овако цинички ругају као г. Горшетић.

Удружење јужно-словенских друштава у Прагу.

Јужнословенска омладинска друштва у Прагу, створише савез својих друштава и сјединише се у заједничким просторијама.

Живимо у Златном Прагу, главноме граду оног народа, који је кроз дуга времена био средиштем европског живота, који је први био историјом позван да брани слободу мисли и уверења, који је родио Хуса, Коменскога и Хавличка. Народ је тај и после несретне Белогорске битке у погибељи немачке заплаве нашао праву форму борбе и отпора продирањем свестраног, темељитог образовања у најниже слојеве и та га је борба учинила данас културно, господарствено и политички јаким и необоривим.

Живот удаљен од домовине у другој околини, међу другим људима и другачијим интересима, није остао без утицаја на нас. Другачија психологија народног живота, проматрање из близа устрајне и жилаве народне борбе и оштрих бојева интелектуалних и социјалних, посматрање снажног развитка господарственог живота, индустрије и трговине; све нас је то потицало к посматрању живота свога народа другим културнијим оком, силе нам постајаху јаче и еластичније, самопоуздање веће и спремисмо се на борбу за своје идеале.

Међу осталима и наш се појам Словенства и Југословенства коригира и добива праву форму и праве међе.

Наше ће настојање бити, да реално схватање словенске мисли ширимо и искорењујемо површно, празно Череп-Спиридовско Свесловенство.

С тих разлога се сјединисмо, да тај проблем решимо у малом међу собом, да одгајимо у себи свест и спознање наше задаће а надамо се, да ће се резултати нашега рада брзо показати према домовини а још више, када се као свршени људи разиђемо широм наше Југославије да војујемо за слободу духа и тела нашег народа и за братско сједињење.

Слабо господарствено стање јужнословенских народа огледа се у њиховој омладини, која се већином за време студија мора борити са материјалним недостатцима. У таквим приликама са самопрегорењем мора омладина да жртвује од својих скромних доходака за наше друштвене и организационе сврхе, но све то не достаје; па смо принуђени за новчану помоћ обратити се на све наше новчане заводе, корпорацијје а појединце, који се већ истакоше потпомагањем ђаштва и његових институција.

Уједно молимо све наше заводе, трговце и т. д. који суу у каквој трговачкој вези са Прагом, да кореспонденцију врше на материнском језику а посебни одсек нашег савеза бавити ће се превођењем тих дописа и на тај начин потпомагати потпорна друштва.

Прилоге прима: C. Ing. Milan Cvejić, Praha II., Česka itehnika.

У Прагу 10. фебруара 1908.

За српско акад. друштво „Шумадију"
председник:
М. Давидовић.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. фебруара отварамо нову месечну претплату на „Заставу". Цена је на месец дана 2 круне 70 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем јануара истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец фебруар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Из српског народног позоришта.

Позоришни одбор је решио да се до краја овогодишње позоришне сезоне прикажу ова оригинална српска комађа: „Голгота" од С. Предића, „Смрт мајке Југовића" од кнеза Иве Војновића, и „Живот за слободу" од дра Бошка Петровића. Само се чудимо, да се српским оригиналним драмама даје места на крају сезоне у репертоар, који је до сада тако био мршав. Или ће и ово обећање бити само тек форме ради?

Толстој и Столипин.

Близу Толстојева добра на Јаснаја-Пољани недавно је полиција ухапсила некога Гусјева, што је држао говор, који се тобоже противи државним законима. Гусјев пише Толстоју и замоли га да се заузме за њега, јер је невин. Толстој се одмах одвезе до њега и уверивши се да је човек заиста на правди бога страдао обрати се Столипину. Одговор је био да је Гусјев одмах пуштен на слободу. Столипинов отац био је присни пријатељ Толстојев. Заједно су ратовали у једној компанији у кримском рату при опсади Севастопоља и доцније су заједнички издавали један шаљив лист.

Демонстрација у Риму.

У талијанском парламенту ће ових дана отпочети претрес питања о верској настави у основним школама. Слободнији мислиоци и народне странке су зато, да се верска настава потпуно истисне из основне школе. Да приправе земљиште за ту дебату и да заинтересују и ширу јавност, приредиле су народне странке прошле недеље митинг у Риму пред споменником Ђордана Бруна, који је ради тога што је слободно исповедао своје мисли најзад обешен. На митингу је било до 3000 особа. На једном прозору од једне оближње куће укаже се један поп, а светина га бурно поздрави са „абасо" (доле с њим!) Светина се још јаче разјари, кад виде, да су попови разделили појединцима манифесте против Ђордана и хтеде јуришати на кућу једног попа. Дошло је до сукоба са коњаницима и било је рањених и с једне и с друге стране.

Жртва једне завере у Русији.

Против великога војводе Николе Николајевића, шефа петроградског војног округа, склопљена је завера. Завереници су већ више пута покушавали, да га нападну, али узалуд. Ових дана су у Петрограду напали на улици на његовог секретара и изболи га оштрим ножевима, и то тако брзо, да није могао ни за помоћ викати. Секретар је пренесен у болницу. При испиту није хтео дати никаква објашњења о атентаторима.

Прогоњен пустолов.

У Паризу је већ од дужег времена живео талијански херцег Монроји ди Формоза ди Арагона, родом из Палерма. Постао је и чланом једног врло угледног париског клуба. Живео је необично раскошно, трошио је огромне суме на поклоне својим милосницама. Међутим није имао ни свога стана, него је као пустолов становао код својих милосница. Влада је разабрала, да херцег, према своме иметку, не може живети онако обесно и раскалашно, и дознала је да он живи од коцкања. Зато га прогони из земље. Овај случај изазвао чуђење и јавност је рачунала, да ће овој изазвати дипломатске трзавице између Француске и Италије. Талијански посланик је међутим изјавио, да овај случај неће имати никаквих дипломатских последица.

Добротвор „Српскога Братства".

Присвијетли господин Давид Миланковић вијећник краљевског стола седморице у миру, приступио је као члан добротвор у „Српско Братство" уплативши своту од 100 К. (стотину круна) у корист „српске сирочади". Љубав пресвијетлога господина према свему, што је српско, а треба помоћи, позната је свакоме; а он је ево и овом приликом као први међу првима том превеликом љубављу и племенитим срцем показао, како се још даде утрти суза сирочади иза редовних чланова „Српскога Братства". Управа „Српскога Братства" изриче пресвијетлом господину најсрдачнију захвалност и кличе му: Живио!

„Мајданска катастрофа у Јужној Африци.

Из Пјетермарицбурга јављају, да се онде у једном угљеном мајдану десила експлозија, која је заронила преко педесет људи. Брза помоћ је немогућа те је сав изглед, да ће сви радници погрети, било од глади било што ће се погушити.

Католичанство и модернизам.

По папиној одлуци смењен је са свога места професор богословског факултета на минхенском универзитету Шницер због тога што исповеда слободније мисли, које одговарају напретку новије науке. Професор богословије на бечком универзитету Комер напао је јуче на предавању на Шницера. На то сви слушаоци устадоше и изађоше из сале и објавише штрајк. На посредовање ректора повуче Комер све што је рекао против Шницера, те и студенти изјавише, да сматрају штрајк завршеним.

Завера против шпањолског краља.

Пре неки дан је мадритска полиција ухапсила једног човека баш кад је хтео да диже с главне поште једно писмо посте рестанте. Испоставило се да је склопљена завера против краља Алфонза. Завереници су хтели, да се, преобучени у поповско одело, приближе краљу приликом парастоса што се имао давати убијеном португалском краљу и наследнику престола. Полиција је ухватила два човека у поповском оделу. У једном је упознала професора мадритске учитељске школе, а други вели за себе да је свештеник.

Исправак.

У IV. завршном рачуну српске Туријско-Надаљске задруге за потпомагање и штедњу у Турији за 1907. год који је изашао у 25. бр. „Заставе" подкрала се у рачуну губитка и добитка код ставке „Затезне камате" где треба у место 10 кр. и 40 пот. да стоји *110 кр. 40 пот. овим се* исправља.

Брзојави „Застави"

Стигли 5. фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта. Данас је сабор одржао формалну седницу, на којој је углавио дневни ред за идуће дане. У погледу ревизије пословника биће крајем недеље општа конференција

Избор посланика

Деш При јучерањем избору победио је присташа уставне странке. Чланови мађарске независне странке врло су огорчени због насиља председникова и солгабирова. Повешће о том реч у сабору а напашће и избор.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић

ПРИПОСЛАНО.*)

У 1. броју листа „Српске Мисли" напао ме је неки њен безимени дописник На те гадне обеде изјавити ми је следеће:

Мркшић и неко (не неки) тужили су ме истина мојој претпостављеној области, али сам и ја њих тужио суду и тражио, да ми судски оне обеде и докажу.

Суд тај још није свршен. Држим да је онда гадно износити те дечурлијске обеде у јавност, док суд своје не рекне.

Позивам дописника да ми се прикаже с пуним именом, а ја му дајем своју поштену реч, да ћу и њега суду тужити и дати му прилике, да ми то и судски докаже и тиме ме смрви, не хтедне ли, прекидам с њиме сваку даљу дискусију, као с човеком неваљалим.

Што се тиче пак уважене старине Мркшића, (примећујем, да је он ту само зато да сватовима воду вуче, друге се кукавице крију иза њега), а моје ништавости и маленкости, видећемо на дан избора, уз кога је народ и ко се размеће и лаже.

У Бешки, 17. фебруара 1908.

Ђорђе Прерадовић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

је потицајем самосталских професора међу ђаке бачена лозинка, да на вечерањој забави у корист Николићеву приреде демонстрацију. У 2 сата дојурио је из Петроварадина жељезнички воз а с њиме и очекивани кандидат.

Од изборника осим др. А. Поповића, Јове Станковића, браће Чокића, сенатора Обреновића, поп Гиге Јовића, В. Прибићевића и проф. Будисављевића, Сперњака и Јаковљевића, ни на жељезничкој станици ни у пратњи до стана барона Рајачића није било ни једног другог карловачког грађана. Према томе да се није на позив својих самосталских професора искупило на станици око 50 ђака, могла би се карловачка самосталија подичити сјајним одзивом и дочеком свога кандидата у супрот томе, што је сенатор Обреновић на дочек позивао читаво карловачко грађанство.

Ова поворка са самосталским кандидатом кренула је у варош. Кандидата је чврсто испод руке водио браца Чокић и то ваљда од онаквог усхићења са одзива карловачких грађана.

На карловачкој пијаци.

По проворима вирила је по која дама жељна угледати у Карловцима још невиђеног госта. По путу стајао је у маленим групама карловачки ратар радознао видети то самосталско карловачко друштво. Грађани кад спазише поворку ђака и потпуни број карловачких самосталских главешина око њиховог кандидата, приметили су заједљиво: „силне ли изборничке војске, и где вам је народ“.

Развијање програмног говора самосталског кандидата.

Већ изјутра били су по Карловцима разнесени позиви за изборни састанак у српској овдашњој школи, што га карловачка самосталија мисли одржати. На том састанку, да ће развити и њихов кандидат свој програм. И доиста у 3 сата после подне почела се је по мало пунити школска дворница учесницима збора.

Међу учесницима било је и присталица радикалне странке као добар број неизборника — ђака и момчадије.

При отварању збора поздравља др. Лаза Поповић без разлике сталежа искупљене учеснике и истиче дужности грађана на доприношење свих жртава, кад је отаџбина у опасности. Предлаже избор председништва састанка и то од стране Срба Ђоку Јовановића Нићифоровића.

Овај састанак је одржан као поузданички, за председника предложен је и изабран стари бранилац, којега је избор толико збунио, да се је морао кроз читав ток збора за то извињавати.

Када су изабрани часници збора, предложи председник Јовановић избор изасланства, које ће довести самосталског кандидата.

Програмни говор.

Допраћен самосталски кандидат после поздрава и на позив председништва стао је развијати свој програм. Говорник је у једном правцу нападао противничког кандидата и његову странку а у другом излагао је шта је за време своје владе урадио.

Говорио је о корову, који треба почупати а заборавио је, да је и он кроз 10 год. као Куенов омиљен жупан тај коров расађивао. Истицао је и своје уставно схваћање с којим би свакако ваљада могао оправдати и своје социјалистичке прогоне у Срему. Говорио је о радикалима, „ћирилици“ и латиници, а и за себе је признао, да је иначе конзервативне нарави, сада да је и сам постао радикал,*) јер када је у опасности оно што је његово, да је радикализам оправдан.

Завршио је говор са поликом „Живела слога Срба и Хрвата“! „Живела хрватска домовина“.

Упало је у очи, да бивши подбан, „Србин“ Николић, никад није употребио израз српски народ, нити икад рекао, да је Србин.

*) Дакле се као и Тиролац опаметио тек после 40 година.

Изборна борба у Хрватској и Славонији.

Нови Бановци (16. фебр. п. н.) Данас нам је био наш кандидат др. Рокнић у пратњи дра Стеве Стојковића. У гостионици Љ. Томића нашег једномишљеника скоро сви изборници и пред њима је развио свој програмни говор др. Рокнић. Говор је тај пропраћен бурним одобравањем. У Новим Бановцима има свега 50 бирача које Срба, које Немаца и сви ће они гласати за дра Рокнића. Било је на овом збору и изборника из Товарника и Иланџе, где ствар нашег кандидата такођер врло добро стоји.

Дан пре доласка нашег кандидита био нам је и Витомир Кораћ, социјалистички кандидат, но није дошао нико ни да га чује.

*

Дан избора.

Загреб. У ванредном броју званичних „Народних Новина“ расписани су избори у Хрватској и Славонији за 14. (27.) и15. (28.) овог месеца. 14. (27.) расписани су избори у Загребу, Вргинмосту, Глини, Новској, Новој Градишци, Даљу, Нуштру, Шиду, Моровићу, Илоку, Митровици, Мартинцима, Руми, Хртковцима, Иригу, Старој Пазови, Шимановцима и др 15. (28.) расписани су избори у Осеку, Земуну, Пакрацу, Срем Карловцима и др.

Исељавање и досељавање.

Државно статистичко звање издало је ових дана своју децембарску свеску, и у њој говори о досељавању и исељавању. Децембра 1907. године вратило се из Америке 13.566 исељеника, према 3222 досељеника из децембра од године 1906. и 1958. досељеника из децембра од год. 1905. А иселило се децембра 1907. год. 3660 особа, према 9438 од децембра 1906. и 8248 особа од децембра 1905. Према томе број досељеника од децембра прошле године знатно је надмашио број досељеника истог месеца и претпрошле две године, за 9900 особа. То је месечна статистика. Али друкчије стоји са годишњом статистиком. Исељило се 1907. — 165.260 особа, 1906 — 145.440 особа, 1905. — 148.631 особа. Доселило се 1907. — 46.378 особа, 1906. — 25.398 и 1905. — 15.549 особа. Према томе изгубила је Угарска 1907. године 119 000 особа, према 121.000 од 1906. из 123.000 од 1905. године.

† Милан Јовановић.

Пишу нам из Карловаца: 30. о. м. би уз силно учешће карловачких грађана без разлике сталежа испраћен на вечни починак овдашњи угледни грађанин Милан Јовановић Лапћан. Био је у сваком погледу поштен човек, а то му је и прибавило поштовање његових суграђана. Исповедао је начела радикалне странке, којима је уз све смицалице са извесне стране остао веран све до гроба. За то му овдашња организација радикалне странке положи красан венац на одар, давајући тиме видна знака свога признања за његову постојаност. На гробу се у име радикалне странке опростио с покојником челик-радикал трговац Ђока Милутиновић, истичући врлине покојникове. Вечна му памјат!

И овај једноставни чин пијетета био је овдашњој самосталији трн у оку, па се њихов поп Гига Јовић ради говора Милутиновићева толико заборавио, да је у орнату и при отвореном гробу випарао као махнит.

Завера против шпанског краља.

И Мадрида јављају да је полиција ушла у траг завери против шпанског краља Алфонза. Кад је овај пре кратког времена отпутовао из Севиле, један непознат човек бацио је у вов залимовану кутију. Ухватили су га и нашли код њега писма, из којих се види, да је удешена била завера против краља Алфонза. Затворен је и један човек, који је са поште подигао писмо, и у којем је стајало, да емерају другу заверу против живота краља Алфонза. Истрага се води.

Муж са сто жена.

Из Лондона јављају: Ових дана био је у Бристољу суд Артуру Видову, зубном лечнику. Видов је постао управо чувен у Енглеској и Америци, јер је имао више од сто жена. Умео је лепо да се удвара, и кад је знао да једна женскиња има новаца он јој се понуди за мужа и венча се с њоме. Кад на тај начин измандари новац, он остави жену и иде другој под другим именом. Па тако је преварио њих преко стотину. Са првом женом имао је и двоје деце. На суду је све дословце признао и покајнички молио за милост. Суд га је осудио на седам година затвора. Његове жене су долазиле и молиле суд за милост, јер, веле, тако љубазна човека нема више, и оне му његову превару праштају. Прва жена је пред судом рекла, да ће га чекати, док не издржи свој седмогодишњи затвор. И друге Енглескиње се пожурише да виде ово чудо невиђено, и то тако многе, да ни суд није могао свима указати срећу, да задовоље своју радозналост.

Време.

Према телеграфском извештају од 17. фебруара, може се очекивати променљиво, топло на много места киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 4 фебруара.

Потврђени сабороки закључци.

Будимпешта. Саборски закључци о којима је донела „Застава“ да су потврђени, послати су јуче у Сремске Карловце.

Министарски савет.

Будимпешта. Данас после подне био је министарски савет. Утврђени су послови који ће се изнети пред сабор

Војничка питања.

Беч. У војном пододбору аустријске делегације извјавио је заједнички војени министар Шенајх: да ће се у скоро решавати војни захтеви, које тражи Угарска.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 17. фебруара. 1908. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 кр. 80 п. до 20 кр. 40 п.
Раж средње каквоће 20 кр. 10 п. до 20 кр. 20 п.
Јечам за храну 15 кр. — нов. до 15 кр. 40 нов.
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.
Зоб прве каквоће 16 кр. 80 п. до 16 кр. 60 п.
Зоб средње каквоће 15 кр. 90 п. до 16 кр. 20 п.
Кукуруз домаћи 13 кр. 50 пот. до 13 кр. 80 п.

Термини.

Жито за април 1908. 20 кр. 48 п до 23 кр. 50 п.
Жито за октобар 20 кр. 62 п. до 20 кр. 64 п.
Раж за април 1908. 20 кр. 60 п. до 20 кр 60 п.
Кукуруз за мај 1908. 13 кр. 44 пот. до 13 кр. 46 п.

Све од 100 кила.

Тражим једно девојче

од 12—14 година, које би радо узели под своје, које нема родитеља, а да је Српкиња Ступила би у добру кућу. Обратити се пи. смено на I. 120 1—1

Михајла Стефановића,
Temesvar fabrik, Schiff gasse No. 11.

КАМЕНОРЕЗАЦ
ЗА РЕЗАЊЕ СЛОВА
(Steingraveur),
који је вичан српском говору и зна цртати, *може одма под сигурном платом ступити.* — Оферти са тачном ознаком на:
I. 118 2—3 M. Goldberger,
Steiumetzmeister, Pancsova.

КРОЈАЧКА РАДЊА
у Срем. Карловцима,
која је потпуно уређена, са свим могућим кројачким потребама а која је на првом месту, и врло добро иде, продаје се одма! Због другог подузећа. Упитати у радњи, код г.
Мите Миличића,
ципелара,
91 4—4 у Срем. Карловцима

КРОМПИРА
роза рана. бела, жута, лука црна и бела (зелени) поврћа, нуди вагонима најјефтиније
Александар А. Мудрок
46 17— Митровица (Срем).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.

Изашла је из штампе књига:

Бој на Косову — Сеоба Срба — Црна Гора.

КРИТИКА РУВАРЧЕВЕ ШКОЛЕ.

Ово су управо подлисци, које сам штампао у „Застави“ под именом „Неродо љубива Историја“, само дотерани и проширени.

Књига износи осам штампаних та бака велике осмине на финој хартији и кошта **2 круне**.

Препродавци и књижари за готов новац добивају 25% рабата.

Поруџбине и новац молим да се пошљу на адресу г. **Косте Лере, (Нови Сад.)**

Нови Сад, јануара 1908.

Јаша Томић.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Ј. Георгијевића

у ШИДУ

потребује ЈЕДНОГ ДОБРОГ ПОМОЋНИКА, **вешта и самостална продавца.**

Ступити има одма. 146 1—1

ЗА МОЈУ

мануфактурну радњу

ТРЕБАМ

ПОМОЋНИКА,

који добро српски румунски говори. — Ступање одма

МИША ПОПОВИЋ,

147 2—3 **Чаково** (Temes megye).

Агенте за инкасовање

тражи једно овдашње акцивно друштво I. реда за артикал, који је добро уведен и лако се продаје. Агенти се траже за место и околину уз фикс пкату и високу провизију.

Понуде треба скати под: **„Сигурна екзистенција“** на администрацију „Заставе“. 144 2—3

ОГЛАС.

ИЗДАВАЊЕ ДУЋАНА.

У закладној кући пок. баронице Еуфимије Јовић на тргу св. Стевана у Ст. Бечеју издаваће се

на јавној лицитацији

10 локала на три године и то: од 1. маја 1908. до 30. априла 1911 по н. к

Лицитација ће се одржати у недељу 10 (23.) фебруара 1908 у 2 сата после подне на лицу места.

Услови се могу дознати у црквено-општинској канцеларији за време званичних часова.

У Ст. Бечеју, 17 (30.) јануара 1908.

Св. Мартиновић перовођа. **Коста Дражић** подпредседник.

Четар М. Кекић. закладни старатељ. 3—3

КО ЖЕЛИ

у загребачким или ванзагребачким листовима те календарима и пригодним књижицама

ОГЛАШИВАТИ

нека се потпуним поуздањем обрати на

ЗАВОД ЗА ОГЛАШИВАЊЕ

К. ВРАНЕШЕВИЋ

Загреб, Зрињски трг 19

Телефон бр. 848. 136 2—7

КУЋУ

са два шлаца и 10 јутара земље продајем из слободне руке. Обратити се на

уд. СОФИЈУ ДРЕНОВЧАНИН

у Прогару (Срем) 127 2—2

I a КИСЕЛА КУПУСА

100 кила бруто 10 К 50 пот. **Краставци** једна доза 13 К. Пеферони 16 К, са поузећем разашиље из места **Ant. Linek.** Znaim. 102 4—10

ЈЕДИНА ВЕЛИКА СРПСКА ТРГОВИНА

ПОСЛОВНИХ КЊИГА ЗА НОВЧАНЕ ЗАВОДЕ, ТРГОВАЧКЕ КУЋЕ И Т. Д. И Т. Д.

МИЛАНА ИВКОВИЋА

НОВИ САД (Ujvidék)

Кошак главне и дунавске улице

препоручује своје велико стовариште готових од најмањих до највећих **књига и зготовљава сваку пословну књигу по нарочитом ра теру и жељи. Даље артије, коверата у свакој величини и каквоћи, изврснога мастила, прави енглески пера, оловака. Шанон-Регистера, Шапирограф-апарата** за снимање писама и т. д., **м стионица, правачника и све остале приборе за канцеларије по најјефтинијој цени.**

Израђује **све могуће штампарске послове** са врло **укусном израдом** и са **најновијим** словима и шарама, као брифпапира, коверата, карата-посетница, позивница, **акција** и т. д. по цени јефтинијој него игде. 47 12—60

Српска Штедионица као Задруга у Мехали.

РАЧУН ИЗРАВНАЊА

Дугује. на дан 31. децембра 1907. Потражује.

ИМОВИНА		Круна	п	ДУГ	Круна	п.
Благајна — — — —		1529	55	Потпуно уплаћени удели	15869	80
Менице — — — —		193878	–	На уделе IV. кола — —	2259	60
Инвентар — —	373·75			„ „ V. „ — –	4230	80
Отписује се 10%	37·38	336	37	„ „ VI. „ — —	13954	—
Привремени рачун — —		23	25	„ „ VII. „ — —	5574	20
Срп Банка — Загреб —		94	35	„ „ VIII. „ — —	1255	20
				Брисани а неподигнути удели — — — —	521	80
				Дивидендни фонд IV. кола	280	67
				„ „ V. „	261	66
				„ „ VI. „	476	31
				„ „ VII. „	82	02
				Неподигнуте дивиденде	316	02
				Улог — — — — —	130296	85
				Резервни фонд — —	4008	22
				Менице у реесконту —	12865	—
				Чиста добит — — —	3609	37
		195861	52		195861	52

РАЧУН ДОБИТКА и ГУБИТКА

Дугује. на дан 31. децембра 1907. год. Потражује.

ГУБИТАК	Круна	п.	ДОБИТАК	Круна	п.
Камате на улог — —	6252	89	Камата од меница — —	14120	48
Реесконтне менице —	901	11	Провизија — — —	1452	60
10% порез на камату улога	625	28	Затезне камате — —	94	73
Општи порез — — —	1312	86			
Трошкови — — — —	647	92			
Плате — — — —	1761	—			
Отписи:					
10% од инвентара —	37	38			
Сумњиво потраживање —	520	—			
Чиста добит — — —	3609	37			
	15667	81		15667	81

Мехала, 31. децембра 1907. год.

Јоца Павловић с. р., пословођа. **Владимир Торђански** с. р., контролор. **Андрија Гавриловић** с. р, благајник.

УПРАВНИ ОДБОР:

Ника Обрадовски с. р., председник *Тома Павловић* с. р., *Лаза Константиновић* с. р., *Јоца Мараз* с. р, *Жива Гађански* с р, *Вита Ђорђевић* с р, *Јоца Јовановић* с. р, *Јоца Грабљачки* с. р, *Тоша Недић* с. р.

Горњи рачун са главним књигама сравнили и за добро нашли

135 1—1

Мехала, 12. фебруара 1098. год.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Исидор Вукомир с. р, председник. *Др. Михајло Теодоровић* с р, *Др. Милош Каракашевић* с р. *Стеван Јовановић* с. р, *Александар Ненадовић* с. р, *Александар Арсеновић* с. р.

вима: Железничка веза од Беча преко Будимпеште—Сарајева—Новог Пазара—Митровице—Скопља до Солуна износиће 1503 километра (од Будимпеште истим путем преко санџака 1345 километра); — док садашња веза од Беча преко Србије за Солун износи само 1322 километра, а од Будимпеште преко Србије до Солуна само 1063 километра. Према томе биће веза Беч—Солун новом железницом преко санџака дужа за 180 километара, а ићи ће кроз далеко тежи и неплоднији терен. Још је дужа нова пруга према Цариграду: Железничка веза од Беча—Будимпеште преко Сарајева—Митровице—Солуна за Цариград износи 2323 километра, а од Беча преко Србије до Цариграда само 1637 километара; дужа је дакле аустријско-новопазарска пруга до Цариграда за 686 километара од пруге која преко Србије и Бугарске води за Цариград.

Па ипак нове аустро угарске железнице преко Босне, санџака и Старе Србије за Солун и Цариград могу правити конкуренцију постојећим већ међународним источним железницама на Балкану, и ако су оне прве дуже и скупље од ових других, — ако би се то нарочито из извесних обзира важелело.

Неоспорно је, да би у интересу одржања како политичке тако и економске равнотеже било, да се сагради напред поменута трансверсална железница, која би ишла од севера на југ те спојила доњи Дунав и Румунију (дакле и Русију) најпречим правцем са Јадранским морем. За Србију је ова дунавско-јадранска линија од велике потребе, а нарочито за одржање њене економске и политичке независности.

*

После говора министра Ерентала у делегацијама о новим железницама српска је влада како пишу српски листови добила саопштење од стране Аустро-Угарске, да са новим железничким пројектом аустро угарска политика не иде за војеним и политичким циљевима, но жели да Исток примакне Западу и да економски помогне области кроз које ће нова железница проћи, а да ће помагати и кораке српске владе, ако би Србија желела да веже железнице српске преко Косова са Јадранским морем.

После овога саопштења српска влада је изјавила, да ће се обратити Порти за дозволу, да се поменута нова српска железничка пруга од доњег Дунава преко Ниша може код граничне тачке Мрдара продужити на турској територији преко Приштине и Призрена на Јадранско море код Сан Ђовани ди Медуа.

И опет „Предлог за уређење свештеничких прилика“.

III.

Данас има још нешто, за чим треба да тежимо, а то је: Свештеничка мировина. У просвећенијим државама и радници имају своја друштва и фондове, који дају припомоћ оном раднику, који страда или у опште постане неспособан за рад. Радници су сами основали фонд, за помагање и издржавање изнемоглих и за рад неспособних радника. Кад се нисмо ми, који примером у свему треба да предњачимо, постарали да осигурамо себи мировину, не би било рђаво, кад би се угледали на раднике и основали фонд који ће давати мировину изнемоглом за службу неспособном старцу, да не спада на милостињу.

Свештеник у карловачкој митрополији нема мировине него прима припомоћ, као неку милостињу. Жалосно је кад старац мора да злопати, или да трпи уштрб неко други — паства, јер је свештеник изнемогао и не може да задовољава и испуњава своје дужности, а мора да остане на парохији, јер нема мировине, него тек милостињу прима. Зар је старац за 40 год. и више савесне свештеничке службе заслужио тек милостињу? Зар онај који треба да дели милостињу, од милостиње да живи? Зар не боле старца, кад зна да је заслуга за дугогодишњи рад тек милостиња? Треба уредити мировину, па ће седи старац знати да је то његова заслуга за дугогодишњи рад на олтару и просвети народној, има права да ужива заслужену мировину, а неће спасти од милостиње да живи. Зар не би било боље, праведније и корисније да радимо на оснивању мировинског фонда него на оснивању свештеничког новчаног завода? За то држим да треба створити праведнију свештеничку дотацију и с њом спојити и мировину, а не оснивати свештенички новчани завод. Ако нема изгледа да ће се створити праведнија свештеничка дотација, онда порадимо на оснивању мировинског фонда, и боље је на мировински фонд приложити лепту, него узимати деонице свештеничког новчаног завода.

Не имајући мировине, стар и изнемогао свештеник мора или спасти на припомоћ или држати личног капелана. Ако је старац на слабијој парохији не може држати личног капелана, јер ни један неће моћи живети, него мора спасти на милостињу. На бољим парохијама траже без потребе личне капелане, али само своје рођаке, да би им осигурали парохију, да приправљају терен за избор. Ако овако и даље остане, онда ћемо дочекати, да ће неки избрани доћи на све иоле боље парохије, а остали, који немају рођака, биће осуђени, да целог века кубуре. Зар да влада непотизам и протекционизам? Зар су парохије феудална лена, која прелазе с оца на сина, или ком их он додели? Зар и млађи да полажу на та лена неко своје право? Истина лепо је, кад после оца долази на парохију син, али само онда, кад долази из љубави и поштовања, а не за љубав бољег прихода. Зато треба створити праведнију свештеничку дотацију и с њом спојити и мировину, па неће нам требати лични капелани, а с тим ћемо стати на пут и другим злоупотребама.

Не би било рђаво, кад би се преустројиле мировине за попадије и сирочад, али нека ова уредба остане, док прво не побринемо се за своју мировину а, доцније лакше ћемо и то преустројити.

Свакако паметније би било, да радимо на оснивању праведније свештеничке дотације и мировине, како за нас тако и за попадије и сирочад него што се оснива свештенички новчани завод. Место што ће се улагати 300 К за деонице свештеничког новчаног завода, боље би било кад би прилагали макар лепту за свештенички мировински фонд. Оканимо се оснивања свештеничког новчаног завода, а гледајмо да осигурамо свештеничку мировину!

С.

Бивши подбан Николић и шарлатан Бадај.

Zwei Seelen — ein Gedanke
Zwei Herzen — ein Schlag.

Елегантан, феш, налицкан матори гигерл по спољашности; труо, плитак и фриволан по карактеру, то је коалиционашки подбан. Верније га не може описати ни његов „пријатељ“ Супило, који га је кроз цело време коалиционашења тако фино вукао за нос а који ће то исто да чини и надаље, док, док — не пукне тиква сасвим. А та ће тиква да пукне онога дана — а то већ није ни тако далеко — чим Франо Супило увиди, да не иде више даље. Онда ће Франо Супило у згодном часу да почини, по себи се разуме само „случајно“ једну погрешку, једну фаталну несмотреност, једну лудорију, једну глупост. Фран Супило постаће тада „жртва“, а коалиционашка тиква ће се размрскати. Јунаци коалиционашки разбежаће се као мачке са пира, куд који: Томичић у Беч у инвалидски дом, Светозара стрпаће онамо камо већ одавно спада, Кулмер ће на имање у Шестине, Бумбар Бањанин на своје право место као месарски калфа, Ђалски у Гредице „мед загорске осле“, Будале Буде у камелоте да растурује „Novosti“, „Mali Obzor“ и „Sherloch Holmsa“, оно неколико худе среће адвоката у своје упропаштене канцеларије, а Душан у социлијалске комедијаше и т. д. Сви, сви нестаће без трага а као старудије остаће само два изврсна брата: Шарлатан Бадај и гигерл Николић. И један ће другом аугурски да намигне: како смо то фајн спелали (удесили)!

Сви учесници коалиционашке неискрености тако, сви они заслепљени јунаци политике на силу, сви они страшни опструкционисте, као што већ одавно знаду правога кривца што их је навео на танак лед и који га већ данас проклињу једногласно, али ту клетву и данас само шапућу, јер им тобоже понос стид и срам не допушта да своју неопростиву погрешку отворено признаду, — сви, велимо, сви ће ови једнога лепога дана на сав глас јаукнути: Николић је свему крив! Николић је својом површношћу, фриволном лакомишљеношћу и проганцијом, ако не можда из гаднијих мотива, скривио онај злосретни неспоразум са прагматиком и свеђаљне заплетаје и кобне последице; — а његов с њиме у свему солидарни и у свему прави братац, фалзификатор краљевих речи и безобзирни кортеш са особом самога краља, шарлатан Бадај има на души онај братоубилачки атентат против ћирилице!

Па када Супило после извесног времена „одува своје“ онда ће, чедан као увек, патосом изврсног глумца декламовати: да нисам „кобним случајем“ постао мученик ја — свега тога не би било!

ствари показао, то смо мало час рекли. Руварац је покушао да ту прошлост прикаже *каква није. Даље од покушаја није дошло.* Он је исправио поједине одсеке или управо изворе за оно доба. Али историју није поправио. *На ономе што је било, стоје основи начег доба и на њима се српски народ развија и даље. — Могло би се рећи, да је мало народа који су са својом прошлошћу тако тесно везани као српски народ и кад има извесне тежње са садашњости тако велике везе имају са догађајима прошлости.* Та прошлост није само нешто што се је одиграо пре више векова, него је она управо један део народне садашњости. — Да ли је то увек и добро, друга је ствар. У пренашању старих тежњи на садашњост Рајић има великих заслуга. Они који су га ексцерпирали, допринели су, да идеје из његове неразумљиве историје допру до нас. У многим тешким часовима XIX. века оне су народу помогле. Руварац је покушао својим »Кнез Лазаром и »Монтенегрином«, да тешке моменте у народном животу још већма загорчи. Не само својим исправцима, него и *песимизмом* утицао је он кад и кад, на срећу само на врло уске кругове својих ученика. — *Таких злослутних људи имали су и имају и други народи.* Они су представници болесног доба у књижевности и политици. *Тако мора да буде, јер и народи подвргнути су болестима као и људи.* У XIX. веку било је песимизма и на другим пољима, у уметности, знаности па и философији. Он је стварао опозицију против сваког бољег правца. У философији био је песимиста *Шопенхауер и Хартман*, на пољу појезије *Бурже Леопарди и Биљон.* На пољу су сликарства сецисионисте. Шопенхауер загорчио је својом науком многим људима живот. То су увек знаци декаденције у књижевности, знаности и уметности. После овако сјајне борбе од 1804—1813. долази болестан човек, који »брату Србину« и »српском сину« доказује, пошто је неколико недостатака у старим крониками, родословима и летописима нашао, да му је сва прошлост и историја лажна и неистинита. Он, који никад пушке ни хајдука видео није, који је цео свој век за трпезом епископа и архиепископа провео, у меким душецима лежао и по паркетима ходио, обасипа погрдама несретне вође народа српског концем XVII. века и назива их свакојаким именима, што се нису хтели дати на коље набијати него су са аустријском војском прешли у угарске земље, када се у старом завичају више није дало живети. И то све у име неке хисторијске науке.

То су знаци болести у књижевности и дегенерације родољубља. Да је уз Руварца *поникла читава школа, званих и незваних у хисторијографији*, не мења ствар ништа. Ми знамо из историје, књижевности, уметности и политичног живота, да је уз све екстреме било и присташа, обично слабијег интелекта, који су се за распрострањење односне науке заузимали. То је доказано овим есејем Радонића, који је изашао из перваза научног и ударио у обожавање на озбиљном месту не дозвољене врсте.